

"Küre-i arz denilen yüz binler başlı, her başında yüz binler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i Rabbâniye..." ifadelerini izah eder misiniz?

"Hem, meselâ, nasıl bir harika fabrika ki, binler çeşit çeşit kumaşları basit bir maddeden dokuyor; şeksiz, bir fabrikatörü ve maharetli bir makinisti tanıttırır. Öyle de, küre-i arz denilen yüz binler başlı, her başında yüz binler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i Rabbâniye ne derece bu insan fabrikasından büyükse, mükemmelse, o derecede, okuduğunuz fenn-i makine mikyasıyla, küre-i arzın Ustasını ve Sahibini bildirir, tanıttırır."(1)

Burada bir benzetme yapılmaktadır. Bir fabrika elbette ki, fabrikatörü gösterir. Dünyanın kendisi ve üzerinde bulunan binlerce fabrika da elbette bir fabrikatörü göstermesi lazımdır. Fabrikaların büyüklüğü ve mükemmel olması oranında, ustalarının da büyüklüğü, mahareti söz konusudur.

Mesela; binlerce meyve ve sebze veren toprak bir fabrikadır. Her bir ağaç bir fabrikadır. Tavuk, yumurta fabrikası; inek, koyun, keçi gibi hayvanlar birer süt fabrikası; arı, bal fabrikası; ipek böceği, ipek fabrikası ve hakeza...

İşte bütün bu canlı fabrikalar elbette bir makinisti ve fabrikatörü göstermektedir. **Bu usta ise kainata hükmeden Allah'tan başka bir varlık olamaz.**

(1) bk. [Sözler, On Üçüncü Söz.](#)